

УДК 341.23:004.735

DOI: 10.31359/1993-0941-2020-40-71

О. А. Попрошаєва, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСНОВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВ ЩОДО ЗАХИСТУ І ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

Анотація. У статті розглянуто основні зобов'язання держав щодо захисту і просування прав людини в цифровому просторі, закріплені в міжнародно-правових актах з прав людини та національному законодавстві окремих країн. Розкрито базові права людини в цифровому просторі та питання, що виникають у ході їх реалізації. Наведено конкретні приклади дій держав щодо захисту або порушення прав людини в мережі Інтернет.

Ключові слова: права людини, захист, обов'язки держав, Рада Європи, цифровий простір, мережа Інтернет.

Актуальність теми публікації. Інтернет впливає на все суспільство та всі аспекти нашого життя. Всі до єдиної країни світу відчують на собі політичні та соціально-економічні наслідки дедалі ширшого використання інформаційно-комунікаційних технологій. Такий стрімкий розвиток цифрового простору зумовлює зміни не тільки у формах та методах державного управ-

ління, а й у регулюванні правовідносин, що виникають унаслідок цього розвитку. Відтак перед світовою спільнотою постало питання захисту прав людини як важливого елемента в структурі і реального, і віртуального суспільства. Разом з усіма перевагами, що надає онлайн-простір щодо обміну інформацією та взаємодії між різноманітними суб'єктами, які вступають між собою у суспільні відносини, зазначений факт призводить і до численних порушень прав людини в мережі, починаючи від прав дітей, які використовують цифрові технології, й закінчуючи порушенням основоположних прав людини, без яких неможливий розвиток демократичного суспільства.

Окрім зазначеного, такий стан речей породжує і численні конфлікти між користувачами мережі Інтернет, що зумовлені колізіями між їхніми правами. Наприклад, право на свободу вираження поглядів часто суперечить праву на повагу до честі та гідності особи. Реалізація права на вільний доступ та поширення інформації створює ризик порушення права на недоторканність приватного життя та захист конфіденційної інформації. Використання права на вільний збір й обробку даних може перешкодити поведженню із ними з боку їх власника чи розпорядника.

Незважаючи на те, що перед різними країнами постають схожі проблеми, їхні політичні та правові реакції дуже різняться. Деякі держави для вирішення зазначених питань запроваджують жорсткі законодавчі межі у сфері свободи вираження поглядів онлайн, деякі надають право вирішення всіх питань судовій системі на підставі чинних законів, а інші – розробляють законодавство, що активно сприяє використанню громадянами Інтернету як простору для суспільних обговорень та залишають питання управління Інтернетом здебільшого на саморегулювання провайдерів, які надають мережу.

Досвід різних країн щодо реалізації обов'язків у вирішенні питання захисту та просування прав людини в Інтернеті може бути корисним прикладом для України, оскільки їх вдала практика на національному рівні з урахуванням міжнародних стандартів відкриває шлях до політичного і правового реагування в дусі поваги, захисту і сприяння правам людини в Інтернеті. Утім приклади неналежної практики можуть також стати для

нашої держави та інших зацікавлених сторін і громадянського суспільства важливим уроком того, чого не треба робити.

Стан дослідження теми. Окремі права і свободи в контексті використання Інтернету, а також правові засоби захисту державами прав людини в мережі Інтернет є предметом досліджень таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як А. Ван ден Борн, В. Бенедект, М. Кетteman, К. Б. Левченко, К. С. Шахбазянової, Є. П. Литвинова, О. А. Присяжнюка, М. М. Дутова та ін. Проте у зв'язку з розвитком інформаційних технологій постають нові проблемні питання щодо обов'язків держав у регулюванні відносин в Інтернет-просторі, які потребують детального розгляду з метою адаптації вітчизняного законодавства до змін у інформаційній та інших сферах.

Метою публікації є аналіз зобов'язань держави щодо захисту і просування прав людини в цифровому просторі, відповідно до міжнародних стандартів та національного законодавства окремих країн, а також розкриття основних прав людини в Інтернеті.

Виклад основного матеріалу. Із появою Інтернету з'явився новий простір для реалізації прав людини, а також зобов'язання держав щодо їх просування та захисту. Незважаючи на це, концепція дотримання прав і свобод людини залишається незмінною. Основними міжнародними документами, які гарантують відповідні права, є Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., Європейська конвенція з захисту прав та основоположних свобод, Резолюції та Рекомендації Ради Європи.

Відповідно до зазначених документів обов'язки щодо дотримання та захисту прав людини покладаються виключно на держави. Так, Туніський саміт ще у 2005 р. чітко встановив, що держави беруть на себе зобов'язання забезпечити «орієнтоване на інтереси людей і розвиток інклюзивне інформаційне суспільство», яке «засноване на цілях і принципах Статуту Організації Об'єднаних Націй, міжнародного права і участі багатьох сторін», а також на абсолютній повазі до Загальної декларації прав людини та її дотриманні» [7].

У 2014 р. Комітет міністрів Ради Європи прийняв Рекомендацію СМ/Rec (2014)6 (Посібник з прав людини для інтернет-користувачів), де закріплено, що держави-члени зобов'язані забезпечити для всіх права людини та основні свободи, встановлені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Це зобов'язання також діє в контексті використання мережі Інтернет. У Рекомендації підкреслюється, що існуючі права людини та основні свободи рівною мірою відносяться як до реального життя, так і до інтернет-середовища. Ніхто не повинен бути об'єктом незаконного втручання в здійсненні зазначених прав при роботі в мережі Інтернет [8].

Разом з тим обмеження щодо здійснення прав людини онлайн можливе відповідно до п. 2 ст. 10 Європейської Конвенції у разі, якщо цього потребує закон і це є «в інтересах національної безпеки... захисту з метою недопущення порушень громадського порядку чи злочинів... захисту репутації чи прав інших суб'єктів, недопущення розголошення конфіденційної інформації, підтримання авторитету та безсторонності суддів». Будь-яке обмеження повинно бути передбачене законом, бути необхідним у демократичному суспільстві, мати законну мету та бути їй пропорційним [1].

Закріплені у Посібнику з прав людини для інтернет-користувачів права та свободи є базовими правами в Інтернеті, які держави зобов'язані поважати, захищати й забезпечувати їх дотримання [8]. Вважаємо за доцільне більш детально зупинитися на розгляді цих прав та пов'язаних із ними стандартах їх забезпечення та захисту.

Право на доступ до Інтернету та обов'язки держави щодо його забезпечення

На сьогодні доступ до Інтернету офіційно не визнається як «право людини» на міжнародному рівні, хоча часто згадується в резолюціях і рекомендаціях різних міжнародних інституцій. У 2014 р. Рада Європи у своїй Рекомендації СМ/Rec(2014)6 визначила, що доступ до Інтернету – це важливий засіб для реалізації людиною своїх прав та свобод, а також для участі в демократичних процесах; це ключовий інструмент, що дає змогу людям ефективно шукати, отримувати та поширювати ідеї та

думки. Втручання в доступ може негативно вплинути на участь у демократичних процесах, а також на поширення інформації та її висловлення в інтересах суспільства.

Висуваються також думки на користь того, що Інтернет є лише технологією, яка може змінюватись, а тому це швидше корисний інструмент здійснення прав, аніж власне об'єкт прав людини. Також є застереження, що є недоцільним розширення обсягу прав людини без відповідного ефективного захисту [1]. Тому доступність Інтернету поки що розглядається переважно як засада сприяння реалізації інших прав і свобод людини, таких як свобода вираження поглядів онлайн, права на освіту чи зібрання та ін.

Водночас в окремих країнах «право на Інтернет» вже знаходить своє юридичне втілення. Так, Конституційна рада Франції 2009 р. визнала доступ до Інтернету основоположним правом людини, вказавши, що запропоновані у французькому законі про захист прав інтелектуальної власності в Інтернеті норми щодо можливого автоматичного та позасудового вимкнення доступу порушників до Інтернету мають бути скасовані [4].

Відповідно до рішення Федерального конституційного суду Німеччини держава зобов'язана забезпечити кожному можливість брати участь у сучасних комунікаційних каналах, у тому числі в Інтернеті. Такий висновок ґрунтується на ст. 1 Основного закону Німеччини, що гарантує захист людської гідності та закріплює принцип соціальної держави, які разом забезпечують можливість кожного «підтримувати зв'язки з іншими людьми» та «брати участь у суспільному, культурному та політичному житті» держави [4].

Виходячи з того, загальний доступ до онлайн-інформації та знань є вирішальним для особистого розвитку та розвитку суспільства – право на Інтернет та доступ до електронного поширення інформації закріплене в Конституції Греції.

У Фінляндії, Іспанії та Бразилії були прийняті закони, метою яких є забезпечення загального доступу до мережі Інтернет.

Отже, доступ до Інтернету як право кожного вільно користуватися безпечним та відкритим Інтернетом охоплює два аспекти.

Перший аспект – заборона державам необґрунтовано обмежувати доступ до Інтернету. Так, наприклад, вимкнення Інтернету по всій країні чи деяких регіонах, під час виборів або для попередження та припинення протестів, є неприпустимою. Блокування доступу окремих осіб до Інтернету може бути виправданим лише за рішенням суду за наявності дуже вагомих підстав, як зазначалося раніше. Також блокування доступу до мережі не є протиправним, коли воно застосовується під час вступних іспитів або ж коли не оплачений доступ до послуг Інтернету.

Разом з тим відчуття анонімності та безкарності дуже часто слугує мотивацією для зловживання при висловлюваннях в Інтернеті. Як наслідок, мова ворожнечі стрімко поширюється з одного кінця світу в інший, що стає потенційною небезпекою. Практика Європейського суду з прав людини має наявні приклади засудження злочинних коментарів. У справі «Дельфі АС проти Естонії» (*Delfi AS v. Estonia*, скарга № 64569/09), оголошеній 16 червня 2015 р., ЄСПЛ визнав винним інформаційний сайт «Дельфі» за розміщення під одним із журналістських матеріалів коментарів із прямими закликами до насильства та ворожнечі. Звинувачення полягало у тому, що організація – оператор новинного інтернет-порталу не провела належних заходів щодо знищення протиправних коментарів до часу, доки не отримала претензії від юристів позивача... не сприяла тому, щоб виявити особи авторів коментарів і притягти їх до відповідальності. Рішення жодним чином не порушує права особи на свободу слова, вільне висловлення своїх думок і не може прирівнюватися до «приватної цензури» [9]. Варто зауважити, що відповідне рішення не можна застосовувати до врегулювання подібних правопорушень у соцмережах, оскільки справа стосується виключно новинних інтернет-порталів.

Другий аспект цього права зобов'язує держави вживати всіх розумно можливих заходів для забезпечення максимального доступу своїх громадян до Інтернету. Наприклад, за допомогою державних програм зниження вартості послуг мережі Інтернет для малозабезпечених верст населення, а також програм цифрової грамотності, які б забезпечили повноцінний доступ до цифрового простору дітей та людей похилого віку.

Свобода вираження поглядів у мережі Інтернет

Свобода вираження поглядів та інформації як право вільно шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір, передбачене Міжнародним пактом про громадянські і політичні права 1966 р., Загальною декларацією прав людини та Європейською конвенцією, набула статусу ключового права в контексті потенціалу Інтернету як інтерактивного та глобального засобу спілкування.

Право шукати й отримувати інформацію означає не лише те, що держава не повинна чинити перешкод тоді, коли особа сама шукає інформацію онлайн, але й в окремих випадках має сприяти доступу до такої інформації, наприклад відповідати на інформаційні запити громадян [3].

Право поширювати інформацію та ідеї містить у собі не лише поширення нейтральної інформації, але й висловлювань, які можуть ображати, шокувати чи непокоїти. Але лише за умови, що вони не порушують інших прав і свобод, а також не є незаконними. Європейський суд з прав людини у справі «Хендісайд проти Сполученого Королівства» чітко зазначив, що інформація чи ідеї, які «ображають, шокують чи непокоють державу або будь-яку частину населення», перебувають під захистом положень щодо свободи вираження поглядів [10]. Яскравим прикладом максимально ліберального ставлення до свободи вираження поглядів є США. Відповідно до законодавства США посередників звільнено від відповідальності за контент третіх осіб. Вони можуть або реагувати, або не реагувати на появу незаконного контенту на власний розсуд [3].

Водночас зазначена свобода неминує пов'язана із серйозними ризиками і загрозами, такими як, наприклад, погрози насильством та мова ворожнечі, а також координовані кампанії з поширення дезінформації, використання тролів і ботів, що є протизаконними діями. Так, з точки зору міжнародного права держави зобов'язані заборонити контент, який містить: зображення сексуальної експлуатації дітей; пропаганду національної, расової чи релігійної ненависті; підбурювання до дискримінації,

ворожнечі чи насильства; пряме і публічне підбурювання до вчинення геноциду чи до тероризму [1].

З іншого боку, спроби держав протидіяти цим загрозам створюють ще серйозніші ризики для свободи вираження поглядів онлайн. Йдеться, зокрема, про блокування та фільтрування онлайн-контенту, що є неприпустимим. Так, у Росії та Китаї на провайдерів покладена відповідальність за контент, який проходить через їх трафік. Це зумовлює необхідність провайдерів застосовувати надмірні обмеження для того, щоб уникнути відповідальності [4].

Право людини на свободу вираження поглядів, як зазначалося обмежує держави щодо цензури висловлювань в інформаційній мережі. Однак не меншого значення воно набуває і для інших учасників управління мережею, таких як власники ЗМІ, посередники, провайдери послуг Інтернету тощо, які також повинні поважати, захищати та забезпечувати свободу вираження поглядів. З цього випливає, що існують позитивні обов'язки держав щодо захисту осіб від обмежень їхньої свободи вираження поглядів із боку приватних осіб та інституцій.

Приватність і захист персональних даних онлайн

Особливістю Інтернету є те, що переважна більшість ресурсів не лише надають користувачеві доступ до певної інформації, а ще й збирають інформацію про нього. Фактично, мережа Інтернет дозволяє з легкістю відслідкувати інформаційну активність користувачів та використовувати персональні дані для спрямованого подання інформації або таргетингу в інтересах комерційних, політичних чи інших суб'єктів, які намагаються впливати на вибір користувача. Доступність даних, розміщених в мережі Інтернет для практично необмеженого кола осіб, робить інтернет-користувачів надзвичайно вразливими, ставлячи під сумнів існування мережевої приватності як такої [2].

Поява Інтернету змусила поглянути на питання захисту приватності під новим кутом. Міжнародні стандарти щодо захисту і забезпечення цього права зобов'язують держави ухвалити законодавство, яке захищатиме персональні дані і приватність людини онлайн [8]. Зокрема, збирання та обробка персональних даних має здійснюватися за згодою або з інших підстав, чітко

визначених законом; персональні дані мають збиратися в об'язці, що відповідає меті обробки, яка водночас має бути законною та виправданою; особа повинна бути належним чином поінформована про обробку своїх персональних даних та її мету. Право на захист приватності так само вимагає наявності законодавчих механізмів захисту від посягання на репутацію особи через поширення недостовірної інформації онлайн.

Яскравим прикладом дієвості механізмів захисту персональних відомостей про особу є Естонія. Кожен громадянин цієї країни має спеціальні ідентифікаційні картки, які містять багато важливої інформації про її власника. Ці картки використовуються не лише для ідентифікації особи, а ще й для здійснення різних фінансових операцій, включаючи проїзд у громадському транспорті. Вся інформація про особу зберігається у спеціальній базі даних, до якої мають доступ правоохоронні органи та спеціальні служби. Враховуючи цей факт, кожна особа має можливість переглянути, хто цікавиться особистою інформацією про неї, а також має право вимагати пояснень, з яких підстав та чи інша особа або спецслужба цікавиться ним [5].

Отже, основною вимогою щодо захисту персональних відомостей є те, що зібрані особисті відомості мають бути достатньо захищеними, персональні дані повинні збиратися, використовуватися та надаватися за згодою особи, а також особа повинна мати доступ до особистих даних, що збираються про неї, включаючи можливість виправлення або видалення неправдивих відомостей.

Право на мирні зібрання та об'єднання з іншими особами в Інтернеті

Зазначене право тісно пов'язане зі свободою вираження поглядів та може бути охарактеризовано як свобода комунікації [6]. Право на мирні зібрання та об'єднання розглядається як важливий засіб розвитку особистості та необхідна умова для демократичного політичного процесу. Фактично воно означає право людини вільно обирати будь-який сайт, додаток чи будь-яку іншу послугу з метою створення груп, приєднання, мобілізації та участі в будь-якій соціальній групі та об'єднанні незалежно від їхнього офіційного визнання з боку органів державної

влади. Воно допомагає приватним особам уникати інтелектуальної та соціальної ізоляції (самотності) шляхом обміну ідеями чи поглядами, надає можливість брати участь у спільному формуванні певної громадської позиції з того чи іншого питання, що приймаються в державі, та брати участь у публічних політичних дебатах, законодавчих ініціативах, підписувати петиції й брати участь у розробці політики, пов'язаної з управлінням Інтернетом [8].

Право на освіту онлайн

Цифровий вимір права на освіту охоплює два аспекти, які повинні бути забезпечені державами: доступ отримувати знання про Інтернет, щоб ефективно користуватися своїми правами та свободами, навчитися користування широким спектром інструментів Інтернету та критично оцінювати достовірність контенту. Другий аспект стосується онлайн-доступу до освітнього, культурного, наукового, навчального та іншого контенту державною мовою та можливість використовувати його для освіти. Посібник з прав людини для інтернет-користувачів зазначає про обов'язок держави надати онлайн-доступ також до наукових і культурних здобутків у Інтернеті, що фінансуються державою. Обізнаність щодо можливостей використання Інтернету є передумовою здатності здійснювати свободу вираження поглядів онлайн [8].

Як уже зазначалось, розглянуті права є базовими безпечно-го існування інформаційного онлайн-середовища. Держава, яка обмежує якимсь правом, повинна навести достатні та адекватні підстави для такого втручання. Обмеження має бути мінімально необхідним для ефективного захисту легітимної цілі. Тобто потрібно знайти баланс між ціллю і правом, яке обмежується.

Висновки. Реалії ХХІ ст., головними ознаками якого є швидкий розвиток технологій, розширення всесвітньої інформаційної комп'ютерної мережі та її екстериторіальність, збільшення кількості користувачів та доступної інформації й послуг, виникнення впливових недержавних інституцій, глобалізація у різних її проявах, окрім величезного потенціалу щодо розширення можливостей для людини, створюють нові загрози для реалізації її прав та свобод та несподівані засоби вчинення злочинів,

що потребують від держав вироблення ефективних механізмів їх запобігання та протидії.

Формування інформаційного онлайн-суспільства обумовило зміну змістовного наповнення багатьох прав і свобод людини, а також зобов'язань держави щодо їх захисту та просування. Окрім стандартів, визначених у міжнародно-правових документах з прав людини, велике значення для забезпечення захисту прав людини онлайн відіграють національне законодавство, рішення національних судів та Європейського суду з прав людини.

Зневажання ж і нехтування правами людини в мережі Інтернет може призвести до жахливих наслідків від втрати довіри до насильства в мережі, які несумісні з людською гідністю та ідеалами, закріпленими в міжнародно-правових актах з прав людини. Одним із шляхів вирішення цього питання є запровадження освітніх програм та просвітніх заходів, що сприятимуть формуванню правової обізнаності та розумінню людьми своїх прав і свобод, задля отримання навичок правильного користування мережею, що дасть змогу користувачам захистити себе від посягання на приватне життя.

Список використаних джерел

1. Бенедек М. Кетteman. Свобода вираження поглядів та Інтернет / Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні». URL: <https://rm.coe.int/168059936a>.
2. Войціховський А. В. Питання захисту прав і свобод людини в мережі інтернет. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/OWLpVyF_HyVTTUHRX423u1WR18yrY9OG%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/OWLpVyF_HyVTTUHRX423u1WR18yrY9OG%20(1).pdf).
3. Заборони та свободи в інтернеті: як виглядатиме Декларація цифрових прав людини. URL: https://zmina.info/articles/zaboroni_ta_svododi_v_interneti_jiak_vigljadatime_deklaracijia_cifrovih_prav_ljudini/.
4. Зелена книга «Правові взаємовідносини в інтернеті». URL: <https://drive.google.com/file/d/1eRz2iEOs5WYJrlj1111sOulQjfAl5WZ/view>.
5. Куценко С. Захист особистих та персональних даних в Інтернеті: проблеми законодавчого врегулювання. *Українське право* : сайт. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/zakhist-

- osobistikh-ta-personalnikh-danikhv-interneti-problemi-zakonodavchogo-vregulyuvannya/ (дата звернення: 02.04.2018).
6. Мельник Р. С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. Київ, 2015. 168 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/0/e/233491.pdf>.
  7. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). URL: <https://old.apitu.org.ua/wsis/tz>.
  8. Рекомендація СМ/Рес(2014)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо використання Посібника з прав людини для інтернет-користувачів. URL: <https://rm.coe.int/16802e3e96>.
  9. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Дельфі АС проти Естонії» (Delfi AS v. Estonia, скарга № 64569/09). URL: <https://cedem.org.ua/library/delfi-as-proty-estoniyi-vp/>.
  10. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Хендисайд проти Сполученого Королівства» (Handyside v. the United Kingdom, скарга № 5493/72). URL: https://mmdc.ru/praktika_evropejskogo_suda/praktika_po_st10_evropejskoj_konvencii/europ_practice90/.

References

1. Benedek W., Kettman M. (2013). Svoboda vyrazhennia pohliadiv ta Internet. / Spilna prohrama Yevropeiskoho Soiuzu ta Rady Yevropy «Zmitsnennia informatsiinoho suspilstva v Ukraini». URL: <https://rm.coe.int/168059936a> [in Ukrainian].
2. Voitsikhovskiy A. V. (2016). Pytannia zakhystu prav i svobod liudyny v merezhi internet. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/OWLpVyF_HyVTTUHRX423u1WR18yrY9OG%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/OWLpVyF_HyVTTUHRX423u1WR18yrY9OG%20(1).pdf) [in Ukrainian].
3. Zaborony ta svobody v interneti: yak vyhladatyme Deklaratsiia tsyfrovyykh prav liudyny. URL: https://zmina.info/articles/zaboroni_ta_svobodi_v_interneti_jiak_vigljadatiyme_deklaracijia_cifrovih_prav_liudini/ [in Ukrainian].
4. Zelena knyha «Pravovi vzaiemovidnosyny v interneti». URL: <https://drive.google.com/file/d/1eRz2iEOs5WYJrllj1111sOulQjfA15WZ/view> [in Ukrainian].
5. Kutsenko S. (2020). Zakhyst osobystykh ta personalnykh danykh i Interneti: problemy zakonodavchoho vrehuliuвання. Ukrainske pravo: sait. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/zakhyst-osobistikh-ta-personalnikh-danikhv-interneti-problemi-zakonodavchogo-vregulyuvannya/ [in Ukrainian].
6. Melnyk R. S. (2015). Pravo na svobodu myrnykh zibran: teoriia i praktyka. Kuiv. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/0/e/233491.pdf> [in Ukrainian].
7. Pidsumkovi dokumenty Vsesvitnoho samitu z pytan informatsiinoho suspilstva (Zheneva 2003 – Tunis 2005). URL: <https://old.apitu.org.ua/wsis/tz> [in Ukrainian].

8. Rekomendatsiia CM/Rec(2014)6 Komitetu ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam shchodo vykorystannia Posibnyka z prav liudyny dlia internet-korystuvachiv. URL: <https://rm.coe.int/16802e3e96> [in Ukrainian].
9. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi «Delfi AS proty Estonii» (Delfi AS v. Estonia, skarha № 64569/09). URL: <https://cedem.org.ua/library/delfi-as-proty-estoniyi-vp/> [in Ukrainian].
10. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi Khendysaid proty Spoluchеноho Korolivstva (Handyside v. the United Kingdom, skarha № 5493/72). URL: https://mmdc.ru/praktika_evropejskogo_suda/praktika_po_st_evropejskoj_konvencii/europ_practice90/ [in Ukrainian].

Е. А. Попрошаева

**Основные обязательства государств относительно защиты
и продвижения прав человека в цифровом пространстве**

Аннотация. В статье рассмотрены основные обязательства государств по защите и продвижению прав человека в цифровом пространстве, закрепленные в международно-правовых актах по правам человека и национальном законодательстве отдельных стран. Раскрыты базовые права человека в цифровом пространстве и вопросы, возникающие в ходе их реализации. Приведены конкретные примеры действий государств касательно защиты или нарушения прав человека в сети Интернет.

Ключевые слова: права человека, защита, обязанности государств, Совет Европы, цифровое пространство, сеть Интернет.

О. А. Poproshaeva

**The main obligations of States to protect and promote human rights
in digital space**

Summary. The article discussed the main obligations of States to protect and promotion of human rights in the digital space. It is enshrined in international human rights law and national legislation of individual countries. So, it is pointed that the responsibilities for the observance and protection of human rights lie exclusively with the State. Despite the fact that before different countries are faced similar regulatory problems legal relations on the Internet, their political and legal reactions are very differ. Some states are introducing to address these issues strict legal limits on online freedom expression, some give the right to resolve all issues to the judicial system on the basis of current ones laws, and others develop

legislation that actively promotes citizens' use of the Internet as a space for public discussions and leave Internet governance issues mostly on self-regulation to network providers.

The basic human rights in the digital space and the issues that arise in the course of their implementation. It is pointed that human rights in the Internet is not new, but only received relevant features in connection with their implementation in the digital space.

Today, Internet access is not officially recognized as a «human right» at the international level, although it is mentioned in resolutions and recommendations various international institutions. The opinion is based in favor of the fact that the Internet is just a technology that can change, so it's faster a useful tool for exercising rights than the actual object of human rights. There are also reservations that it is impractical to expand human rights without conformity effective protection. That's why, the availability of the Internet is seen primarily as a basis for promoting the exercise of other rights and freedoms such as freedom of expression online, the right to education or meetings and others.

The right to seek and receive information does not mean that the state should not interfere when a person searches for information online, but also in some cases it should facilitate access to such information, for example to respond to information requests of citizens. The right to distribute information and ideas include neither only the spread of neutral information nor also statements which may offend, shock or trouble. But only on condition that they do not violate other rights and freedoms, and they are also not illegal.

The collection and processing of personal data must be carried out with the consent or with other grounds clearly defined by law. Personal data must be collected to the extent appropriate to the purpose of the processing, which must at the same time be lawful and justified. The person must be duly informed of processing of personal data and its purpose. The right to privacy also requires legislative mechanisms to protect against encroachment on a person's reputation for disseminating inaccurate information online.

A state that restricts a right must provide sufficient and adequate ones grounds for such intervention. Restrictions should be kept to a minimum to effectively protect a legitimate goal. That is, you need to find a balance between purpose and the right which is limited.

Numerous conflicts between Internet users are caused by competing between their rights. For example, law freedom of expression often contradicts the right to respect for honor and dignity of the person. Exercise of the right to free access and

dissemination of information creates a risk of violation of the right to privacy and protection of confidential information. Exercise of the right to free collection and data processing may interfere with their handling by the owner or manager. Specific examples of states regarding their protection actions or human rights violations on the Internet were given.

Keywords: *human rights, protection, responsibilities of states, Council of Europe, digital space, Internet.*